

The Dance Event: a Complex Cultural Phenomenon: International Council for Traditional Music, 15th Symposium of the ICTM Study Group on Ethno-choreology, Copenhagen, Denmark 1988, ed. by Lisbet Torp, ICTM Study Group on Ethnomusicology, Copenhagen 1989, 178 str.

Knjiga je zbornik referata održanih na Simpoziju u Copenhagenu 13-19. VIII. 1988. koji je organizirao Danski nacionalni komitet ICTM (Međunarodnog savjeta za tradicijsku glazbu), a trideset i pet sudionika iz evropskih zemalja, SAD, Kanade, Jamajke i NR Kine sudjelovalo je na tom skupu svojim priložima.

Opća tema Simpozija ponudila je mogućnost da se predstave različiti pogledi i znanstveni pristupi u istraživanju plesa uopće. Po mišljenju Egil Bakke iz Norveške, značaj ovog Simpozija je upravo u raznolikosti

pristupa, pa ćemo se ukratko osvrnuti na pojedine priloge.

Grazyna Dabrowska (Poljska) u svom izlaganju *Ples kao komponenta tradicijske kulture* ističe multifunkcionalni karakter plesa i simultano djelovanje svih funkcija plesa. Ovoj sasvim teorijskoj raspravi pridružuje se referat *Univerzalni kulturni simboli u plesu* Jolante Kowalske (Poljska). Autorica analizira ples kako je predstavljen u mitu Siva-Nataraja, a u svjetlu koncepcije Marcela Maussa o ljudskom tijelu i tjelesnim tehnikama. Placida Staro iz Italije u referatu *Raširen model analize narodnog plesa*, provodi semantičku analizu sastavnih dijelova plesa, što i grafički ilustrira. Napominje da je pravi objekt studija "plesni spomenik" jer su dokumenti o plesu samo tragovi pravog događaja. Pitanjem *Gdje počinjemo opisujući plesni događaj* William C. Reynolds (Danska) navodi razliku između općeg antropološkog pristupa plesu i pristupa plesu u užem smislu. Pomalo karikirajući propuste antropološkog pristupa, ne smatra ga neophodnim u proučavanju plesa i zalaže se za teoriju koja polazi od plesa, samog po sebi, kritički se koristeći metodama kojima se služe druge znanosti. U svom prilogu *Razine uzoraka događaja: teorijski model primijenjen na uskršne svečanosti u Yaqui-a* Allegra Fuller Snyder (SAD) definira plesni događaj trima osnovnim komponentama - vremenom, prostorom i energijom. Pritom osim globalne razine i razine festivalskog prikaza obreda, uzima u obzir vanjski i unutarnji pogled na ples, plesača i plesne simbole, pokret i kinemiku, a sve to zamišlja kao koncentrične krugove informacije. Zhou Bing (Kina) u referatu *Plesni događaji i utjecaj okoline na ples* izvješćuje o pronađenom zapisu plesa starom 4200 godina koji je uspjela dešifrirati zahvaljujući studijama plesnih događaja u sklopu religijskih svečanosti kineskog sela. Judy Van Zile iz SAD (*Japanski Bon-ples na Havajima*) piše o plesu japanskih budista, što su ga na Havaje donijeli japanski doseljenici u drugom dijelu 19. stoljeća. Sheila Barnett (Jamajka) u prilogu *Jonkonu - maškare Jamajke kao proces kreolizacije* piše o simboličkoj komponenti koja je rezultat kontakata Afrike i Evrope uz utjecaje s Haitija i iz Azije. Theresa Buckland (VB) raspravlja o utjecaju obitelji, roda i klase u engleskom svečanom plesnom događaju *The Horn Dance of Abbots Bromley*, pokazujući kako obitelj dominira nad ostalim oblicima koji pomažu pri održavanju plesa kao nasljeđa tradicije. U prilogu *Novi plesni događaji i običaji u DR Njemačkoj kao rezultat prežitka* Rosemarie Ehm-Schulz (DRNJ) spominje utjecaj scene kao inspiraciju za oživljavanje običaja i plesova u suvremenom društvenom životu zajednice. Hannah Laudova (ČSSR) pokazuje kako je sadašnji oblik žetvenih svečanosti pamuka i konoplje u Češkoj konglomerat raznih običaja. Anna Starbanova i Todor Živkov iz Bugarske (*Plesni događaj u bugarskom folkloru*) zastupaju tezu da je ples fenomen koji pruža nove kvalitete; u socijalnom pogledu to je prihvaćanje novog društvenog statusa za pojedinca ili nova faza u formiranju kalendarskog ciklusa, a s estetskog stanovišta to je mogućnost kreiranja umjetnosti. Lisbet Torp iz Danske proučava običaj Anastenarije u Langadhi (Grčka) od 1982-86. godine. U prilogu *Plesni događaj i proces transformacije* diskutira o očitom jačanju pojedinih plesnih dijelova unutar tog običaja. *Pitanje metode - kontekstualna analiza plesanja vlašskog hora u Danskoj* tema je Ance Giurchescu (Danska) kojom odgovara na pitanje zašto i kako Vlasi (romanska populacija iz sjeveroistočne Srbije) još uvijek izvode tradicionalno horo u sasvim novom društvenom kontekstu. Owe Ronström (Švedska) u referatu *Plesni događaj - terminološka i metodološka diskusija koncepcije* raspravlja o terminima koje je upotrijebio Ervin Goffman i potkrepljuje ih primjerima plesnih događaja iz

Jugoslavenskog kluba u Švedskoj. *Ples kao dio obreda za pokojnika u jugozapadnoj Srbiji* tema je koju na nekoliko primjera iz vlastitih istraživanja obrađuje Olivera Vasić, razlikujući plesove kao dio obreda za umrlog pojedinca od plesova vezanih uz kult predaka. *Značenje plesnog događaja za društvenu interakciju* Elsie Ivancich Dunin (SAD) prikaz je usporednog istraživanja dubrovačke regije te zajednica Južnih Slavena iz Kalifornije i Čilea. Promatrajući rod, dob, generacije imigranata i socijalni razred tih zajednica, autorica naglašava značaj fizičke i psihičke društvene interakcije tijekom plesnih događaja.

Tvrtko ZEBEC

Požeška kotlina jedno je od područja gdje su folklorne tradicije, osobito glazbene, relativno dobro istražene, ali zaostaje objavljivanje rezultata. I. Ivančan intenzivno je terenski istraživao plesne tradicije požeške kotline 1966-1967. godine i eto trebalo je dvadesetak godina da se prikupljena građa objavi. Istraživanja je vršio u okviru projekta Zavoda za istraživanje folkloru u Zagrebu (tada Institut za narodnu umjetnost) gdje je prikupljena građa i pohranjena. Obradio je dvadesetak lokaliteta, podjednako hrvatskih i srpskih.

Sadržaj knjige podijeljen je u tri osnovna dijela: *Uvod, Narodni plesni običaji požeške kotline (Građa)* i *Opis pojedinih plesova*. Iza neodređenog naziva *Uvod* krije se ozbiljan studijski rad na pisanim izvorima, u kojima autor pronalazi direktne ili indirektno podatke o plesnom folkloru Požeške kotline. Uz značajne i dobro znane radove Luke Ilića Oriovčanina *Narodni slavonski običaji* i F. Kuhača *Južno slovjenske narodne popievke*, tu su i mnogobrojne rukopisne zbirke (napr. I. Čakalića, J. Andrića, J. Kempfa, J. Kunkere, J. Bezića, D. C. Rihman, N. Rittig, T. Matica, N. Bonifačića). Prikupljeni podaci vremenski su locirani od kraja osamnaestog stoljeća do danas. Osobito velik broj relevantnih podataka nalazi se kod Luke Ilića i često ih opširno citira.

I u prijašnjim regionalnim zbirkama Ivančan nije zaobilazio urbanu plesnu tradiciju. Novost je da ona sada dobija ravnopravan tretman s ruralnom tradicijom i ovdje saznajemo mnoge pojedinosti o plesnom životu Slavonske Požege u drugoj polovici devetnaestog stoljeća. Ponajviše podataka tu je iz listova *Slavonac* i *Glasnik županije požeške*, a plesni redovi i vjenčići svjedoče da su u to vrijeme u Požegi osobito, popularni bili *četvorka, valcer, polka, mazurka, salonsko* i *narodno kolo*.

Najveći dio knjige zauzimaju zapisi običaja uz ples. Ovdje se autor isključivo služi citatima svojih kazivača. Građa je raspoređena prema pojedinim pitanjima (npr. gdje i kada se pleše, zabrane i smetnje, svirka i pjesma uz ples, ples u svadbi i drugim običajima). Novost je da su citati sada precizno locirani u lokalitet i da se donose i plesni običaji u gradu, u ovom slučaju Požegi.

Posljednji dio knjige čine opisi 35 plesova odnosno varijanti, a autor se koristi labanovom kinetografijom i opisom riječima. Praktičari folklornog plesa naći će ovdje zanimljivu i malo korištenu građu, koja se prilično razlikuju od plesova drugih slavonskih krajeva.

Uz brojne fotografije koje ilustriraju sva tri dijela knjige, nalazimo i sažetke na francuskom, engleskom i njemačkom jeziku.

I na kraju primjedbe izdavaču. Kulturno prosvjetni sabor izuzetno je zaslužan za objavljivanje plesne osobito etnokoreološke literature i zato začuđuje nedostatak uredničke dosljednosti i upornosti u završnoj pripremi ove vrijedne knjige. Tako se primjerice dogodilo da se ples *zavrzane* prekrsti u *zavrzlane*, a u kazalu se jedan od glavnih naslova izgubi među podnaslovima, usto još i nepotpun.

Stjepan SREMAC